Deneysel | Eğitim

Tasarım Stüdyosu'nun amacı; eğitim sürecinin neredeyse son aşamasında planlama-kentsel tasarım-mimarlık alanlarında bütünsel bir tasarımın söz konusu olduğunu (tasarımın bir bütünsel süreç olduğunu) bir kez daha hatırlatmak, profesyonel yaşamda uyulması kaçınılmaz olan kuralların (rekabet, zaman kullanımı, üretim süreci, ürün niteliği, işbirliği, sinerji, dayanışma, evrimsel tasarım, eleştiri özeleştiri, süreklilik, devamlılık) öğrencilik aşamasında deneyimlenmesini sağlamak, meslek yaşamında sıkça birlikte çalışacak olan bu disiplinlerin (mimar, şehir plancısı, peyzaj mimarı) bir an önce birbirlerini tanımaları ve birlikte düşünüp işbirliği içinde çözümler üretebilmelerini sağlamaktır.

ISBN 978-605-5005-87-0

9 786055 005870

TASARIM STÜDYOSU
KENTSEL TASARIM SÜRECİ

HAYDAR KARABEY / MELİH BİRİK / ZEYAT HATTAPOĞLU
ÇAĞDAŞ SAYDAM / ÖMER DEVRİM AKSOYAK

TASARIM STÜDYOSU KENTSEL TASARIM SÜRECİ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

TASARIM STÜDYOSU

KENTSEL TASARIM SÜRECİ

HAYDAR KARABEY

MELİH BİRİK / ZEYAT HATTAPOĞLU / ÇAĞDAŞ SAYDAM / ÖMER DEVRİM AKSOYAK

Deneysel | Eğitim

TASARIM STÜDYOSU

KENTSEL TASARIM SÜRECİ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları 875
Deneysel - Eğitim
Bu kitap, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde, Mimarlık ve Şehir ve Bölge Planlama öğrencileri için ortak bir lisans dersi olan Tasarım Stüdyosu kapsamında, kentsel tasarım atölyelerinde tasarım sürecinde bir yöntem denemesi olarak bir rehber niteliğinde hazırlanmıştır. Atölye çalışmalarına ve kitaba katkılarından dolayı Ersen Gürsel, Murat Vefkioğlu ve Devrim Çimen'e teşekkür ederiz.
Kod: MSGSÜ-MF-ŞBPB-018/11-K1

ISBN: 978-605-5005-87-0
Sertifika No: 22191

TASARIM STÜDYOSU
KENTSEL TASARIM SÜRECİ
Haydar Karabey, Melih Birik, Zeyat Hattapoğlu,
Çağdaş Saydam, Ömer Devrim Aksoyak

©MSGSÜ
©MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Tasarım Danışmanı: **Bülent Erkmen**
Kurumsal Yayın Kimliği Tasarımı: **Umut Südüak**
Tasarım Uygulama: **Çağan Karaağaç, BEK**

Kasım 2018
150 adet basılmıştır.
Baskı: **MSGSÜ Matbaası, Bomonti/İstanbul**

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Meclis-i Mebusan Caddesi No:24 34427 Fındıklı/İstanbul

Her hakkı saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü kopya edilemez, dipnot verilmeden alıntı yapılamaz ve sanatçıya ait görseller, yayıncının ve telif haklarını elinde bulunduran kişi ve kurumların yazılı izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi vb. yollarla kopya edilip yayınlanamaz.
All rights reserved. No part of this publication and images of artist may be printed, copied, published electronically or mechanically in any form or by any means without express or written permission of the publisher or the institution holding the artist's copyrights, except by quoting brief passages in a review.

TASARIM STÜDYOSU

KENTSEL TASARIM SÜRECİ

HAYDAR KARABEY

MELİH BİRİK / ZEYAT HATTAPOĞLU / ÇAĞDAŞ SAYDAM / ÖMER DEVRİM AKSOYAK

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

İçindekiler

Kitap hakkında 6-7

Giriş 8

Tasarım süreci: Bir sistem önerisi 9-41

Atölye çalışmaları 9-10

Nasıl tasarlıyoruz? 11-30

Tasarım araçlarının kullanımı 31-33

Sözlü yazılı çizili iletişim 34-39

Proje teslimi 40-41

Kentsel tasarımda yeni kavramlar 42-45

Genel değerlendirme 46-47

Ekler 50-84

MSGSÜ Kentsel Tasarım Stüdyosu ve bu kitap hakkında

Haydar Karabey

Bu kitap, mimarlık ve kentsel tasarım proje atölyelerinde edinilen proje geliştirme deneyimleri ve özellikle de gençlerin soruları karşısında üretilmeye çalışılmış yanıtlar üzerinden hazırlanmıştır. Bu bağlamda yanıt aranmaya çalışılan sorular şöyle dile getirilebilir:

> *"Zaman içinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (msgsü) Mimarlık Fakültesi'nde eskiyen, aşınan, durağanlaşan atölye yapısı, Mimarlık ve Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerine verilen Kentsel Tasarım Atölyeleri aracıyla bölümler arası bir sinerjiyi de üretecek biçimde yenilenebilir mi?"*

> *"Proje atölyelerinde öğrenci ile birlikte proje geliştirilirken, usta-çırak, patron-çalışan, dahi-yeteneksiz, çalışkan-tembel, âlim-cahil ilişkisi dışında bir ilişki biçimi; monologa değil diyaloğa dayalı, bireyin yapısına uygun bir yöntem oluşturulabilir mi?"*

> *"Artan bireysellik ve çeşitlenen kimlik profilleri karşısında öğrenciler için hazır, genel geçer bir proje geliştirme süreci olanaklı mı?"*

> *"Biriktirilmiş olan bilgi ve deneyimler, geleneksel yöntemlerden farklı olarak biraz daha güler yüzlü bir iletişim yöntemi ile paylaşılabilinir mi?"*

Benim bu konularda önerilerim ve geliştirebildiğim yöntem bu kitapta dile getirilmeye çalışılmıştır ve bu elbette biricik ve katı bir yöntem değildir. Bu metin, yalnızca bir "rehber" veya bir "yol haritası" olarak, öğretim elemanları arasında da bir tartışma başlangıcı/altlığı olarak algılanmalıdır.

Tasarım Stüdyosu'nun amacı; eğitim sürecinin neredeyse son aşamasında planlama-kentsel tasarım-mimarlık alanlarında bütünsel bir tasarımın söz konusu olduğunu (tasarımın bir bütünsel süreç olduğunu) bir kez daha hatırlatmak, profesyonel yaşamda uyulması kaçınılmaz olan kuralların (etik, rekabet, zaman kullanımı, üretim süreci, ürün niteliği, işbirliği, sinerji, dayanışma, evrimsel tasarım, eleştiri-özeleştiri, süreklilik, devamlılık, vb.) öğrencilik aşamasında deneyimlenmesini sağlamak, meslek yaşamında sıkça birlikte çalışacak olan bu disiplinlerin (mimar, şehir plancısı, peyzaj mimarı) bir an önce birbirlerini tanımaları ve birlikte düşünüp işbirliği içinde birlikte çözümler üretebilmelerini sağlamaktır.

Gördüğümüz gibi, son dönemde meslek alanlarımızda uygulama süreçlerinde farklı uzmanlık alanlarının yetki ve iktidar alanı edinme isteği yapay bir ayrışmaya neden oldu.

Eğitim sürecinde de (özellikle okulumuzdaki geleneksel, katı ve birbirine epeyce mesafeli duran) "Bölüm"leşmeler sonucunda, öğretim kadrosu arasındaki ve dolayısıyla öğrencilerimiz arasındaki iletişim ve iç

ilişkilerimiz yetersiz hatta arızalı biçimini sürdürdü.

İş yaşamı - meslek yaşamı ise tam tersine çağımızda artık geçişimli melez ilişkileri, bütüncül yaklaşımları, yaratıcı etkileşimi ve ortak bir dili kullanmayı gerektiriyor.

Kurmuş olduğumuz Kentsel Tasarım Stüdyosunun adının **"stüdyo"** olması (stüdyo sözcüğü de atölye sözcüğü ile aynı dildedir, aynı kökenden gelir) yalnızca mevcut, geleneksel atölye sistemini biraz sorgulamak ve sistem içinde biraz uyarıcı olmak içindir.

Stüdyo sürecindeki çalışma yöntemimiz tümüyle ofis-büro-atölye-stüdyo biçiminde, tanımlanan süre içinde ve yerde başlar ve biter. Eğitim kadrosu bu süreçte stüdyoda öğrenciler ile eşit koşullarda hazır olur ve birlikte çalışır.

Stüdyo çalışma konuları kısa süreli paketler halinde uygulanmak üzere, genelde öğrenciler ile birlikte belirlenmeye çalışılır; kentsel çevrede nitelikli kamusal mekan üretimi ve kamusal mekan yanı sıra yarı kamusal, yarı özel, özel mekanlar konularında yoğunlaşır. Mimarlık ve planlama öğrencilerinden her konu için değişken karma çalışma grupları oluşturulur.

Bu kitap da stüdyo sürecine bir katkı ve öğrencinin etkin katılımı için hazırlandı. Belki pek alışık olunmayan bir şey bu dijital çağda bir kitap yapmak. Umudumuz burada kayıt altına alınan birikimin zaman içinde gelecek katkı, katılım ve öneriler ile artması, zenginleşmesidir.

Bir kez daha belirteyim ki; bu metinde biricik, özgün, lineer, bireysel bir tasarlama yöntemi anlatılmamaktadır. Kentsel tasarım ve mimarlık proje atölyelerinde öğrenci ile sistemli bir çalışma sürdürebilme yöntemi arayışına girişilmektedir.

Elbette bu öneriler eleştiri ve katkılara da açıktır.

Giriş

Tasarım ve tasarlama süreci ölçeğe bağlı olmayan bir bütündür

Tasarım disiplini en basit endüstriyel üründen bir beşeri yerleşim parçasına kadar bir bütündür. Bu nedenle burada yazılanların tümü bu geniş tasarım alanına değin düşünceler olarak okunmalıdır. Çokça dile getirildiği gibi, tasarım (ölçek ve ilgi alanı farklılıklarına karşın) tek bir süreçtir.

Tasarım, bir objenin ya da bir sistemin (kentsel çevrede, mimari planlarda, mühendislik projelerinde, grafikte, iş organizasyonlarında, makine düzeneklerinde, giyside vb. olduğu gibi) belirli bir düzen veya plan doğrultusunda yaratılma sürecidir. Tasarım, farklı alanlarda ve değişik şekillerde kullanılabilir. Bazen bir objenin baştan sona yapılışı/inşa edilişi/yaratılışı da tasarım sayılır.

Tasarım, farklı bir şekilde; belirli amaçlar doğrultusunda, değişik konularda kimi araçlar ve elemanlar kullanarak bir sorunu çözmek, bir gereksinimi veya ihtiyacı karşılamak için üretmek olarak da tanımlanabilir.

Tasarım, başka bir tanımda ise; benzersiz (yeni) bir sonuç beklentisiyle izlenen düşünce temelli yol haritası veya strateji olarak belirtilmektedir. Yani tasarım; o sonuca ulaşmak için belli politik, sosyal, çevresel, ekolojik, ekonomik, teknolojik şartlar içinde kullanılan yöntemlerin, süreçlerin, eylemlerin tümünü tanımlar.

Kentsel Tasarım ise, mimarlık ile şehir-bölge planlamanın ara kesitinde yer alan bir çalışma ve üretim alanıdır. Bu nedenle mimarlar ile plancılar arasında da bir tür yetki çekişmesi yarattığı söylenilebilir.

Kentsel Tasarım, kâğıt üzerinde (sanal-sayısal ortamda) soyutlanmış (planlama öncesinde ve sonrasında) önerilerin, yeryüzünde gerçek mekânda çok boyutlu (fiziksel üç boyut, zaman, insan, sosyo-ekonomi, iletişim, fikir, vb.) olarak biçimlenmesini sağlar.
Ek-2-21 (sayfa 71)

Başka bir deyişle; yaşam sürecimizde planı değil mekânsal sonuçlarını algılar, deneyimleriz. Bu nedenle; planlama-mimarlık-tasarım ilişkisi hiyerarşik ve tek yönlü değil, karşılıklı alışveriş/etkileşim içinde bir süreç olarak irdelenmelidir.

Mekân ve yaşam boyutunda sonuçları irdelenen plan gerekli geri dönüşler ile yeniden ele alınabilir. Bütün bunlar düşünüldüğünde; eğitim sürecinde plancılar ile mimarlar arasında (ve de diğer disiplinler arasında) “çekişme” yerine “işbirliği” yapılması, ilgili tüm disiplinlerin ortak konular ve ölçekler ile ortak atölye (stüdyo?) çalışması yapmaları çok yararlı olacaktır.